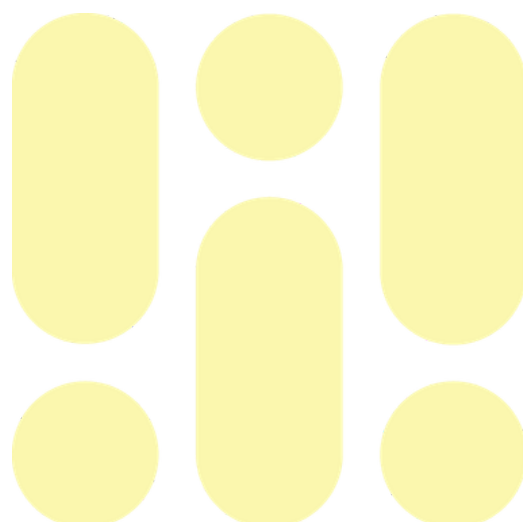

Określenie zakresu kompetencji paneli klimatycznych

Zakres kompetencji panelu klimatycznego powinien być aktualny i istotny dla obywateli i decydentów politycznych, dostosowany do lokalnego kontekstu polityki klimatycznej i akceptowany przez większość zainteresowanych stron. Powinien też uwzględniać wpływ ograniczeń czasowych i finansowych na realizację zadań panelu.

Dlaczego to taki problem?

Określenie pytania, którym ma się zająć panel klimatyczny, nie jest łatwe. Kto powinien je wyznaczyć? Czy powinno to być pytanie otwarte – co należy zrobić w odpowiedzi na kryzys klimatyczny – czy bardziej konkretne pytanie dotyczące polityki publicznej? Co powinno się obiecać członkom panelu w kwestii tego, jak ich praca przełoży się na politykę i proces decyzyjny? Odpowiedzi na te pytania mają istotny wpływ na organizację panelu oraz jego wpływ na organ zlecający i innych interesariuszy.

@ Wojciech Radwanski / Fundacja Stocznia (Poland's Citizens' Assembly on Energy Poverty)

Wnioski z wcześniejszych paneli klimatycznych

Zakres kompetencji panelu klimatycznego powinien być aktualny i istotny dla obywateli i decydentów politycznych, dostosowany do lokalnego kontekstu polityki klimatycznej i akceptowany przez większość zainteresowanych stron. Powinien też uwzględniać wpływ ograniczeń czasowych i finansowych na realizację zadań panelu. Osiągnięcie tej równowagi to nie lada wyzwanie.

Kto ustala zakres kompetencji?

W większości przypadków zakres kompetencji panelu klimatycznego ustala organ, który go zwołuje, czasem w konsultacji z najważniejszymi zainteresowanymi stronami, ekspertami w zakresie polityki publicznej, naukowcami oraz specjalistami ds. partycypacji. Zdarza się też, że opinia publiczna jest proszona o wskazanie swoich priorytetów poprzez platformę cyfrową. Czasem zaś kluczową rolę odgrywają sami członkowie panelu. Trudno jednoznacznie wskazać, które podejście jest najlepsze, ponieważ wiele zależy od celu organizacji panelu oraz stopnia, w jakim organ zlecający jest gotów odpowiedzieć na jego rekomendacje. Włączenie członków panelu w proces ustalania zakresu kompetencji zwiększa ich poczucie sprawczości i pozwala im realizować własne zainteresowania, ale może prowadzić do ustaleń niezwiązanych z realnymi możliwościami wpływu na politykę publiczną w ramach organu zlecającego lub wśród innych interesariuszy.

Zakres działań szkockiego panelu klimatycznego został ogólnie nakreślony w ustawodawstwie, ale konkretne pytanie skierowane do panelu zostało wypracowane podczas serii moderowanych warsztatów z udziałem członków niezależnego ciała doradczego (Stewarding Group) oraz Sekretariatu panelu (złożonego z oddelegowanych do tego celu urzędników).

W duńskim panelu klimatycznym ustalono szeroki zakres kompetencji: poproszono panel o wskazanie kierunków transformacji i współtworzenie krajowego planu klimatycznego. W ramach tego szerokiego zakresu członkowie mieli możliwość samodzielnego określenia obszarów, na których chcieli się skupić.

Stały panel klimatyczny w Brukseli umożliwia członkom podejmowanie decyzji dotyczących porządku obrad. Członkowie są wymieniani co roku – osoby opuszczające panel ustalają zakres kompetencji następnego panelu po konsultacji z władzami miejskimi i innymi zainteresowanymi stronami.

Panel klimatyczny w Devon w Wielkiej Brytanii poprzedził konsultacje z zainteresowanymi stronami i opinią publiczną, które zawęziły zakres kompetencji do trzech głównych wyzwań politycznych stojących przed lokalną społecznością: energii odnawialnej, korzystania z samochodów i modernizacji budynków.

Kto ustala zakres kompetencji?

Zakresy kompetencji paneli klimatycznych można z grubsza podzielić na szerokie i wąskie. Preferowane są zazwyczaj szerokie zakresy kompetencji, szczególnie na szczeblu krajowym. Zakresy kompetencji często wymagają od panelu rozważenia, w jaki sposób kraj, region lub miasto powinny ograniczyć emisje do określonego poziomu w określonym czasie. Niektóre wykraczają poza łagodzenie skutków zmian klimatycznych i obejmują kwestie adaptacji.

Trzy przykłady zakresów kompetencji paneli krajowych w Irlandii, Francji i Szkocji:

W jaki sposób państwo może sprawić, by Irlandia stała się liderem w walce ze zmianami klimatu?

Jak zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych o co najmniej 40% do 2030 r. w duchu sprawiedliwości społecznej?

Jak powinna się zmienić Szkocja, by skutecznie i sprawiedliwie stawić czoła kryzysowi klimatycznemu?

Węższe zakresy zadań wymagają od członków panelu rozważenia konkretnych wyzwań politycznych, takich jak koszty energii, powodzie, zanieczyszczenie powietrza, zatory komunikacyjne, tereny zielone itp.

Zalety i wady szerszego zakresu kompetencji

Zalety

- Pomocne, gdy organ zwołujący poszukuje nadrzędnej platformy dla działań na rzecz klimatu, która wyznacza długoterminowy kierunek działań.
- Większa swoboda i poczucie odpowiedzialności członków.
- Przestrzeń do zajmowania się kwestiami systemowymi i przekrojowymi – np. kwestiami sprawiedliwości, istniejącym modelem wzrostu gospodarczego itp.
- Możliwość wygenerowania pakietu propozycji uwzględniających współzależności między poszczególnymi zagadnieniami.

Wady

- Wymaga więcej czasu i zasobów, by opracować możliwe do wdrożenia rekomendacje.
- Często wymaga podzielenia panelu na grupy pracujące nad różnymi aspektami kryzysu klimatycznego, przez co nie wszystkie rekomendacje są dogłębnie omawiane przez ogół panelu.
- Może to być przytłaczające dla obywateli, jeśli proces nie zostanie starannie zaprojektowany.
- Nie wszystkie rekomendacje będą zgodne z „okienkiem” działań politycznych.

@ Involve - Jemima (UK) - People's Plan for Nature

Zalety i wady węższego zakresu kompetencji

Pros	Cons
• Łatwiej skupić panel na dylematach politycznych i powiązać prace z odpowiednimi „okienkami” działań politycznych. • Bardziej skoncentrowany pakiet propozycji politycznych. • Łatwiej zaangażować cały panel w opracowywanie propozycji. • Łatwiej rozliczać organ zlecający z odpowiedzi na rekomendacje. • W kontekstach, w których klimat jest kwestią sporną i polaryzującą, skupienie się na konkretnych wyzwaniach może być bardziej akceptowalne politycznie.	• Członkowie panelu mogą czuć się ograniczeni w działaniach. • Trudniej uwzględnić powiązania między obszarami polityk i innymi wyzwaniami systemowymi. • Agenda organu zlecającego często dominuje nad interesami obywateli.

Prawie wszystkie zgromadzenia o szerokich zakresach kompetencji muszą podejmować strategiczne decyzje dotyczące zarządzania pracą. Zazwyczaj wiąże się to z podziałem na strumienie robocze dotyczące konkretnych zagadnień (a więc węższe zakresy w obrębie szerokiego). Na przykład we Francji organizatorzy wybrali: mieszkalnictwo, pracę i produkcję, żywność, transport, konsumpcję. W Danii członkowie panelu mogli sami decydować o obszarach, na których chcą się skoncentrować w ramach szerokiego zakresu kompetencji.

Alternatywne podejście: ocena opcji politycznych lub scenariuszy

Innym podejściem jest powierzenie panelowi zadania oceny opcji politycznych lub scenariuszy. Na przykład wiele zaleceń brytyjskiego panelu klimatycznego opierało się na scenariuszach i opcjach opracowanych przez ekspertów. Fińska rada obywatelska ds. działań na rzecz klimatu została poproszona o rozważenie sprawiedliwości i wpływu 14 potencjalnych środków, które miały zostać uwzględnione w krajowym średniookresowym planie polityki klimatycznej.

Takie podejście w dużym stopniu odpowiada na bieżące potrzeby polityczne organu zlecającego, ale pozostawia członkom znacznie mniej miejsca na kreatywność, ponieważ nie są oni proszeni o opracowanie własnych zaleceń. Może również wymagać więcej czasu na przygotowanie scenariuszy lub wybór polityk do przeglądu.

Zobowiązanie do udzielenia odpowiedzi

W mandacie panelu klimatycznego często mieści się także zobowiązanie organu zlecającego do udzielenia formalnej odpowiedzi panelowi. Jest to dobra praktyka. Na przykład rząd Szkocji zobowiązał się do udzielenia odpowiedzi na raport szkockiego panelu klimatycznego w ciągu 6 miesięcy; rząd Regionu Stołecznego Brukseli zobowiązał się do udzielenia wstępnej odpowiedzi stałemu panelowi w ciągu trzech miesięcy, a bardziej przemyślanej i szczegółowej odpowiedzi w ciągu roku. Dowody wskazują jednak, że mimo składanych deklaracji działaniom następczym nie poświęca się wystarczającej uwagi i zasobów.

Rekomendacje

- Upewnij się, że znasz odpowiedź na fundamentalne pytanie „dlaczego organizujemy ten panel?”. Motywacja, jaka przyświeca organizacji takiego zgromadzenia, pomoże w ustaleniu jego mandatu. Ujawnij różne założenia organu zwołującego i zainteresowanych stron. Nie można zakładać, że wszyscy myślą tak samo. Ujawniając założenia i oczekiwania, można uzgodnić wspólny cel, z którego wyniknie zakres kompetencji panelu.
- Starannie rozważ, czy w obecnym kontekście bardziej odpowiedni będzie szeroki czy wąski zakres kompetencji. Wiele zależy od oczekiwań dotyczących tego, co panel klimatyczny ma osiągnąć.
- Wykorzystaj ustalenie mandatu jako pierwszą okazję do nawiązania kontaktu z odpowiednimi grupami i zaangażowania ich w proces – na przykład decydentami politycznymi, zainteresowanymi stronami, naukowcami, ekspertami ds. partycypacji i szerszą opinią publiczną. Jeśli powołano organy zarządcze, rozważ przyznanie komitetom doradczym formalnej roli w określaniu ostatecznego zakresu kompetencji.
- Skorzystaj z porad ekspertów ds. partycypacji na temat tego, jak sformułować dobre pytanie i co panel może osiągnąć w dostępnym czasie i przy dostępnych zasobach.
- Wyraźnie określ aktualne dylematy polityczne i możliwości wpływu na kształtowanie polityki.
- Rozważ ustalenie agendy, w ramach której członkowie będą mogli zdecydować o priorytetach w obszarach, nad którymi będą pracować. Będzie to wymagało przekazania członkom pewnych informacji kontekstowych, aby mogli oni podejmować decyzje w oparciu o zrozumienie sektorów, które mają największy wpływ na klimat itp. Zakres kompetencji powinien obejmować zobowiązanie dotyczące sposobu wykorzystania rekomendacji oraz terminu, w jakim panel może oczekiwać formalnej odpowiedzi. Dopilnuj, by poświęcono odpowiednią uwagę i zasoby działaniom następczym.